litigantes ſeu litigare volen/tes: ſiue ambe partes hoc voluerint: ſiue vna ſuper cauſis eccleſiaſticis: ſiue que ad forum eccleſiaſticum ratione pſonarum negociorum vel re/ruz de iure vel de antiqua cõſuetudine pertinere noſcunt per ſe vel per alium ad deſiſtẽdum vel in foro ſeculari de q̃ſtionibus huiuſmodi litigandum per eorundem iudicũ eccleſiaſticorum vel impetran/tium aut litigantium ſeu vo/a lentium litigare aut ꝓpinq̃rum ipſorum ſeu rerum illoꝝ aut eccleſiarum ſuarum: etiã captionez modiſue alijs qui/buſcunqꝫ compellat: ſeu compelli faciat vel procuret: nec per ſe alioſue impediat quo minus coraz iudicibus eccleſiaſticis delegatis ſeu ordinarijs querelantes de cauſis q̃ vt permiſſum eſt ad cognitionem pertinent eorundẽ: poſ/ſint libere iuſticiaz obtinere: nec ad predicta facienda det auxilium conſilium vel fauorem. ¶ Si quis vero contra preſumpſerit: excõmunicationi ſeipſo facto nouerit ſubia/cere: a qua niſi tã iudici cuiuſ cognitio fuerit impedita vel iuriſdictio vſurpata quã parti que turbata in pſecutione fuerit ſui iuris de iniuria dã/nis expenſis ⁊ intereſſe prius b per eundem integre fuerit ſa/c tiſfactum nullatenus ab ol/uat. I dem. Domini tẽporales prohibentes ſubditis ne cũ pſonis eccleſiaſticis ɔtra/hant vel cõmunia obſequia exhibeant ipſo facto excõicationem incurrunt. h. d. Do.

ca. XII

D Os qui tẽporale dominiũ obtinen/d tis ſuis ſubditis: ne prelatis aut clericis ſeu pſonis eccle/ſiaſticis quicqꝫ vendant aut emant aliquid ab eiſdez: ne/qꝫ ipſis bladum molant co/quant panem vt alia obſeq̃a exhibere pſumãt: aliquando interdicunt. Cũ talia in de/e rogationẽ libertatis eccleſiaſtice pſumant: eoipſo excõi/f catiõis ſniã decernim⁹ ſubiacere. Ne clerici vel monachi ſecularibus negocijs ſe immiſceant. B onifacius octauus. Capitulum ſuper ſpecula prohibens audientiam legis vel phyſice non includit parochiales eccleſias habentes vbi ſunt plebanie habentes ſub ſe capellas in quibuſ clerici perpetuo inſtituãtur. hoc dicit Do. ca. I.

g S Tatutũ felicis recordatiõis Honorij pape. iij. pdeceſſoris nr̃i qꝫ decanis h archidiaconis: pp̃oſitis: ple/banis cãtorib⁹ et alijs cleri/cis habentib⁹ pſonat⁹ audi/i k re leges vel phyſicã interdi/cit: ad eos q̃ parochiales eccleſias obtinere noſcunt: pie l memorie Clemẽt. pape. iiij. pdeceſſoris noſtri veſtigijs i/m herentes: declaramus pre/ſentis conſtitutionis oracu/

de ſup. neg. pre. licet. nam ⁊ ordinata charitas a ſeipſa incipit. xxiij. q. v. ſi nõ licet. de vſu palli. niſi ſpecialis.

Addi. (ſic ⁊ primo debet quis curare de ſe ⁊ ad ſe ſpectanti/bus q̃ȝ de alijs. j. q. j. multi in prin. C. de ſer. l. pſens. ſ. eo. lib. de offi. ordi. preſenti § porro. Jo. an. a ¶ Propinquorum.

Nota. Nota caſum in quo laico iniurians excommunicat⁹ eſt. ſic. ſ. eo. lib. de elec. ſciant. j. de ſenten. excommunica. quicunqꝫ. b ¶ Satiſ/factuz. Ergo nõ ſufficit cautio i/mo debet prece/dere ſatiſfactio. ſicut cuz quis excommunicatus eſt pro mãifeſta offenſa. ſ. de verbo. ſigni. ex par/te. j. ⁊. ca. ſequẽ. vel pro manife/ſta contumacia: vt. j. de ſenten. excom. venerabili/bus. § ſecus. c ¶ Abſoluat. Tunc demũ po/terit ab ordinario abſolui: ex q̃ papa ſibi nõ re/ſeruauit. de ſen. excom. nuper.

Diuiſio. D Os qui. ¶ Ponit dictũ: cui⁹ rationem interſerit. ibi: Cũ talia. Jo. an. Contra hos contra quos hic puidetur arguebat Ber. de pri/uil. quãto. in gloſa. j. in fi. Jo. ã. d ¶ Subditis. Licet ſolis ſub/ditis imperarẽt tñ clericis cõpe/tebat actio d. do lo ad ſuum damnum conſequen/dum que compe/tit quotienſcũqꝫ aliquid dolo fit. ⁊ alia actio defi/cit. ff. d. dolo. l. j. (vl. qꝫ poſt Jnno. dicit. ſ. de puil. quãto. Jo. an.) e ¶ Libertat. iſti licet quo ad verba non viderent infringere libertatẽ: tamẽ infringebãt quo ad mentẽ faciẽdo fraudẽ de pſona ad pſonã.

Addi. (concor. ff. ſi qs alium teſ. phi. l. j. ⁊. ij. vbi phibẽs notariũ vt teſtes intrare phibuiſſe dicit teſtatorem. ad idez. ff. de iti. actuqꝫ. l. veteres. vbi pro/hibens portari neceſſaria ad reficiendum iter dicit re/fectionem phibuiſſe. Jo. an.) de quo dic vt. xiij. q. ij. pleriqꝫ. ſ. de priuile. quanto. ff. de le. j. ɔtra. j. de reg. iu. c. vl. ⁊ ɔtra tales habebas puiſum. ſ. de ſen. excõ. grauem. f ¶ Subiacere. Jn ſtatutarijs poteſtatib⁹ cõ/ſulib⁹ et ſcriptoribus ſtatutorum que ſunt contra li/bertatez eccleſie dic vt. ſ. de ſen. excom. nouerit. (et quomodo di/cat eccleſie liber/tas infringi ibi ſcripſi poſt. Jnno. Jo. an.)

Addi.

S Tatutuz fe. ¶ Ponit de/clarationẽ vete/ris iuris. Primo dãs regulã. Se/cũdo caſũ exce/ptũ. ibi: Niſi.

Diuiſio.

g ¶ Statutũ. ſ. e. ſup ſpe. h ¶ Plebanis. qd itellige vt dz l ¶ Leges. Nõ enim debent vel le videre ſecula/riũ vel forenſiuz diſceptationum periti. C. de epiſ. ⁊ cleri. reperita. k ¶ Phyſicaz. nõ debet hoc fa/cere ſub ſpecie lãguentiũ curãdo/rum fratrum. ſ. e. non magno. l ¶ Clementis. Quam nõ habemus ſed ei⁹ mentem hic inſerit ⁊ incipiebat: habito cum fratribuſ noſtris concilio. m ¶ Declaram⁹ Nota app̃robataz opinio. Hoſ. qui hoc dicebat in ſumma huiuſ titu. in fine. ⁊ cõcor. Pe. de ſam. ⁊ Abbas. ⁊ eſt ratio: q2 ɔſtitutio illa penalis erat. ⁊ ideo reſtriĝeda. j. de regu. iu. in penis. cum ſuis concor. non ob. ſ. de elec. dudum. ij. vbi dicitur qꝫ idem iudicium ⁊c. quia illud habet locum in caſu ipſius decre. ſ. quo ad pluritatẽ. Jtẽ quo ad ordines: vides eni qꝫ Archi/diacon⁹ nõ cogit niſi quo ad diaconatuz. de elec. cum in cñctis. ĝ nec habens curã animarũ: ſed hoc eſt fal/ſum: vt. ſ. e. lib. de elec. licet canon. Reprobata eſt aũt opi. Ber. Jnno. ſm quoſdam libros: ⁊ Hoſti. qui di

Nota

a lo ratiõe eccleſiarũ huiuſmo/
di nõ extẽdi. Niſi eedẽ eccle/
b ſie fuerint plebanie ſub ſe ca/
pellas habẽtes in quibus in/
c ſtituant̃ clerici perpetui ne/
d e queuntes ab ipſis abſq̃ cau
ſa rationabili amoueri.

Idem. Excõicatus ẽ ipſe re
ligioſus ꝓfeſſus habitũ te/
merarie dimittẽs vel ad que/
cũq̃ ſtudia accedẽs: nõ obtẽ
ta licẽtia p̃lati ⁊ conuentus.
Doctores ſcienter docentes
vel in ſcholis retinẽtes ad le
gẽ vel phyſicã: tales religio/
ſos ſimpliciter excommuni/
catione incurrunt. Do. ca. II

Ut periculoſa religio/
ſis euagandi materia
ſubtrahat̃: diſtrictiuſ inhibe
f mus ne de cetero aliq̃s quã/
g cunq̃ religionẽ tacite vel ex/
h preſſe ꝓfeſſus in ſcholis vel
i alibi temere habitũ religiõis
ſue dimittat: nec accedat ad
queuis ſtudia lr̃arum: niſi a
k ſuo p̃lato cũ cõſilio ſui con/
uent⁹ vel maioris part̃ eiuſ/
l dẽ ſibi eundi ad ſtudiũ licen
tia primit⁹ ſit cõceſſa. ¶ Si
m quis aũt horum temerarius
violator extiterit: excõicatio/
n nis incurrat ſẽtẽtiam ipſo fa
cto. ¶ Doctores q̃z ſiue ma
giſtri q̃ religioſoſ habitu ſuo
o dimiſſo legẽ vel phyſicã au/
p diẽtes ſcienter docere aut in
q ſcholis ſuis p̃ſumpſerint re/

cebãt cõtrariũ ꝓpter dictã decre. dudũ. Item ex eo ꝙ
quis habet curã ſacerdos fieri debet. ſed ſacerdotes ꝑ
hibent̃ ꝑ ipã decre. Honorij. ergo ⁊ curã habentes.
Item ex eo ꝙ conſtitutio fauorabilis erat ⁊ ſic ampli/
anda. j. de reg. iur. odia. Item ex eo ꝙ p̃dicare tenetur

Additio (vt in cle. de ſe/
pul. dudũ. § hu/
iuſmodi. Jo. ã.)
⁊ ſic debet eſſe ſa
cerdos. xvj. q. j.
adijcim⁹. ſz p̃ſby
teri ex ordine nõ
ex cura cõphen/
dunt̃ cõſtitutio/
ne honorij: ⁊ in/
terdum de neceſ
ſitate nõ habent
fieri ſacerdotes
rectores parochi
aliũ eccleſiarũ:
vt. s. de elec. ſta/
tutũ. vel pone ꝙ
annus non ẽ ela
pſus. vl̃ pone ſe
cum diſpenſatũ
ꝑ decre. s. de elec.
cum ex eo.
a ¶ Ratiõe. q.
di. ſi haberent di
ſpenſatiue vel a/
lio modo perſo/
natũ cũ illis ec/
cleſijs bene tenent̃ cõſtitutione. vel ſi eſſent p̃ſbyteri te
nentur non ratione eccleſie ſed ordinis: vt. s. dixi.
b ¶ Capellas. Quid ſi vnicam habet capellam. ſi ar/
guamus a verbis ſaltem due debent eſſe. ad hoc infra
de reg. iur. pluralis. cũ ſuis concordan. ad hoc de deci.
ad audientiã. tutius videt̃ cõtrariũ tenere. ad hoc. ff.
vi bono. rap. l. ait p̃tor. § homines. inſti. eo. ti. in prin.
ad idẽ. s. e. lib. de elec. c. penul. j. rñſo. s. de p̃uil. vt pri
uilegia. ibi aperiant̃ eccleſie. i. eccl̃ia. j. diſtin. omnes le
ges. cum ſuis concordan et. ff. de negoc. l. iij. § ij. cum
concordan. ⁊. ij. q. j. in primis. nec ob. arg. a verbis:
quia nõ dicit hoc niſi fuerit plebania habẽs capellas.
ſed dicit̃ in plurali: plebanie habentes capellas ⁊ plu
ralitatẽ capellarum ad pluralitatẽ plebaniarum refe/
Additio ram. argu. predic. decre. vt priuilegia. (hoc videt̃ tene
re Guil. in ſpe. e. ti. poſt prin. vbi dicit ꝙ plebania eſt
habẽs diuerſas capellas in quibus ⁊c̃. Jo. mo. dicit h̃
ꝙ ex quo plebania hʒ capellas ꝑpetuas reputat̃ digni
tas. Arch. nihil dicit de hoc. Jo. an.) c ¶ Perpetui.
s. de capel. mona. c. vno. d ¶ Ab ipſis. ſ. plebanijs vl̃
capell̃ ⁊ meli⁹. e ¶ Abſq̃ cã rõnabili. d capel. mõa.
Diuiſio Ut piculoſa. ¶ Prio cã p̃miſſa (c. vno. vbi d h̃.
põit duplicẽ ĩhibitionẽ. Scdo penã trãſgreſſoꝝ
ibi: Si q̃s. Tertio ibi: Doctores. illã declarat in docto
Addi. ribus locum habere. (Et dic periculoſa animabus ip/
ſorum vagantium. s. de reg. c. fi. Eſt etiã periculoſa ꝓ
pter exempli perniciem de ele. cũ dilecti. § nos ꝟo. de
vo. magne. Johan. an.) Tracta fuit de extrauaganti
Addi. grauis et dolore nõ vacua. (q̃ fuit. Inno. Sed. ꝟ. nec
accedat. additus fuit vſq̃ ad ꝟ. ſi quis aut̃. Jo. an.)
f ¶ Quãcunq̃. Dũ tñ approbatã. s. de vo. c. vno. e. li.
g ¶ Vel expreſſe. s. e. lib. de regula. c. j. et. iij. ⁊ in ca/
ſu iſto inter expreſſam ꝓfeſſionem ⁊ tacitam non eſt
differentia: ſicut alibi eſt. s. de elec. nullus. ⁊. c. idẽtita/
Addi. tibus. (dicebat Hoſti. s. c. iij. vtrunq̃. ſ. vt tacite ꝓfeſ

ſus nõ eligat̃. ⁊ hac cõſtitutiõe aſtringat̃ introductũ
in fauorẽ religionis et animaꝝ ſalutẽ. Jo. an.)
h ¶ Profeſſus. Nã profeſſus nõ poteſt redire ad ſe/
culum. quod dicit. s. de regu. conſulti.
i ¶ Temere. Ex cauſa eni licet habitũ trãſformare: ſi
bi iuſta ſit puta ti
mor. s. de vi. et
ho. cle. clerici.
k ¶ Conuentus
Alibi dat prela/
tus licentiã ſine
requiſitiõe ꝯuen
tus. s. e. li. d elec.
ſi religioſuſ. ij. re
ſpon. ſed illõ fa/
uore eccl̃iarũ va
cantiũ ad idem.
s. de teſta. c. vlt̃.
⁊ illud fauore vl
timarũ volunta
tum: et quia piũ
executiõis teſta/
mentorum on⁹.
l ¶ Licentia. et
tunc poteſt om/
nia ſine quibus
in ſtudio cõmo/
de eſſe non poſ/
ſet. quod dicit
no. ij. q. vij. cum
paſtoralis de. ac
cu. ex parte. (Et Addit
ꝙ ibi no. in fi. pe. glo. ꝓ neceſſitate monachi monaſteri
um obligari intelligit Arch. niſi actũ fuiſſet ꝙ ali⁹ mo
nacho ſumptus inueniret puta ꝓpinquus vel amicuſ
⁊c̃. Jo. an.) m ¶ Horum: ſcʒ ꝙ apoſtatat dimitten
do habitũ. vel quia vadit ad ſtudium ſine licentia.
n ¶ Ipſo facto. Speciale in religioſo apoſtata: quia
alias apoſtata nõ eſt excõicatus ſed excõicandus: fm
ꝙ no. Jo. et Ber. xxiij. di. ſiq̃s ex clericis. de vi. ⁊ ho.
cle. ſi q̃s ex clericis. de apo. c. iij. o ¶ Dimiſſo. Quid Queſt
ſi nõ dimiſerit habitũ: videt̃ ꝙ tũc doctores nõ ſint ex
cõicati: q: hec pena non eſt amplianda. j. de reg. iur. in
penis. dic cõtra (idẽ Archi. ⁊ hoc teneat ſaltẽ poſtq̃ Addi.
monachus incidit vt ſic cõmunicet in excõicato in cri/
mine pro quo ligatus eſt. ſup quo vi. ꝙ dixi de ſen. ex.
cõtingit. j. Jo. an.) quia cõmunicant in crimine: ⁊ ſic
eadem ⁊ nõ minori excõicatione ligant̃. de ſen. excom.
nup. ⁊. c. ſi cõcubine. ⁊ in hoc poterit dici hoc poti⁹ ve
nire ad declarationẽ iuris veteris q̃ʒ nouum caſuʒ po
nere. p ¶ Scienter. Ubi incederẽt in habitu nõ ha/
beret locũ ignorãtia. (veriſimiliter. bene eni eſſe poſ/ Addi.
ſet tanta multitudo ſcholariũ ⁊ cautela monachi tem
peſtiue intrãtis ⁊ in occlito ſcholaris loco manẽtis ꝙ
licet in habitu intraret excuſaret̃ doctor: ⁊ maxie vbi
de habitu indiſtinctiſſime loqueremur. de quo. s. c. li.
de reg. c. j. vbi in fi. Jo. an.) ſʒ vbi dimiſerãt habitũ ꝓ
babilit̃ poterant ignorare. q ¶ Retinere. Nota offi/
cium doctoris ſcholarem de ſcholis expellere: et per id
quod dicit retinere: dicas ꝙ licet doctor ſciat. (idẽ Jo.
mo. ⁊ Arch.) monachum habentem domuʒ iuxta ſcho
las doctoris in domo ꝓpria ꝙ inhabitat audire excõi
catus nõ eſt. (ipſe doctor. ſecus enim in monacho cui
ꝓhibetur auditus ⁊ ſtudiũ. s. eo. c. fi. Johã. an.) iam
eni inhibere nõ poſſet quin ſtet in domo ꝓpria: ⁊ facit
qd̃ dixi. j. de reg. iuris. locupletari. Quid ſi monachus Queſt
nõ vult exire ſcholas: videt̃ ꝑ hanc literã ꝙ licite vi

a tinere: simili eo ipſo ſint ſen/tentiis innodati. **I**dem.

Clericus in loco tpali iuriſdictioni ſue ſup delicto ibi commiſſo delegãs vt vitare inqſita iuſticiam exequatur irre/gularis non efficitur licet penã ſanguinis iferat. h. d. Do.

Epiſcopus ca. III
ſeu q̃cunq alius p̃lat' vel clericus iuriſdictionẽ obtinẽs temporalẽ ſi homicidio aut alio maleficio ab aliqui/bus in iuriſdictione ſua com/miſſo baliuo ſuo aut alij cui/b cunq iniungat: vt ſup hoc veritatẽ inquirens iuſticie debitum exequatur: irregularis cenſeri non debet: q̃zuis ipſe baliuus vel ali' cõtra malefactores ad penam ſanguinis c pceſſerit iuſticia mediante: Nã licet clericis cauſas ſan/d guinis agitare nõ liceat: eas tñ cũ iuriſdictionẽ obtinẽt tẽ e poralẽ: debẽt ⁊ pñt metu irregularitatis ceſſante alijs delegare.

Explicit tertius

poſſit expelli: ad hoc de ſenten. excõ. veniẽs. et hoc maxime ſi vera eſſet opinio q excõicatus nõ gauderet priuilegio canonis. qd nõ eſt verũ ſm Jo. Ber. et Hoſti. qui de hoc no. xvij. q. iiij. ſi quis deinceps. de ſen. excõ. Queſtio contingit. j. Quid ſi nõ poteſt expelli: exeat ſcholas doctor ad inſtar ei' quod dicimus cũ excõmunicat' intrat eccleſiam vt no. xj. q. iij. ſicut apoſtoli. et p modernos. ſ. d ſen. excom. nup. a ¶ Simili. qz communicant in crimine vt dixi: ⁊ qz cõditor ſibi nõ reſeruauit abſo/lutionẽ alij indulſiſſe videtur. ſ. de ſen. excom. nuper. ⁊ facit quod no. ſ. eo. ſup ſpecula. Jo. an. Epiſcopus. ¶ Ponit dictum cuius cauſam reddens ſoluit obſtaculum ibi: Nam licet. Emanauit ad declarationẽ eorum que no. Berñ. Innocen. et moder. ſ. eo. clericis. vbi videbatur Additio glo. et Hoſtien. ſentire q generalem. (dicebat Goſ. de rap. in archiepiſcopatu q conſulebat prelato habenti iuriſdictionez temporalem q non committat in ſpecie laico puniendum corporaliter: ſed generaliter deleget cauſarum vniuerſitatem que ſunt ad penam ſangui/nis. Et ſi Goſ. intellexit q non exprimat de pena cor/porali inferenda in ſpeciali cõceſſiõe. hec decre. nõ reſi/ſtit huic conſilio. Johan. andree) vicarium vel baliuuz poſſet dare ad talia ſed non ſpecialem. Sed ex verbis ipſorum olim tenebant contrarium. nã dicunt q ſi ap/pellet in tali cauſa debet appellari ad ipſum prelatum et ipſe alij delegabit: ergo etiã ſm eos ſpecialiter pote/rat delegare. Quid iuris ergo de p̃latis temporalem iu/riſdictionem habentibus habes hic: et quõ eam commit/tere poſſint. Quid iuris de clericis iniuriã paſſis ⁊ quomodo de ipſa conqueri poſſint habes. j. de homi. prela/tis. b ¶ Hoc. maleficio. ergo et ſpecialiter commiſit: dicit Hoſtiẽ. ſ. e. clericis: q ſi/bi placeret q aut daretur clericis licentia tales cau/ſas iudicãdi per ſeipſos: aut taliũ cauſarum pote/ſtas ipis clericis tolleret: cum cõ/miſſio ſit contra ius. ff. de offi. eius cui man. eſt iu. l. j. (Intelligas h Addi. dictum per id qd no. de rap. in ar/chiepiſcopatu. in vlti. glo. nam ſaltem vltimuz ſupplicium et mem/bri mutilatio nõ delegantur etiam iure autenticorũ: et de his cõmittẽ/dis agitur hic p̃cipaliter vt dixi in tex. Jo. andree.) c ¶ Iuſticia mediãte: Quid ſi contra iuſticiã: dic idẽ. Queſtio (concor. Arch. alle. q in generali mandato non venit Additio aliquid illicitum. concor. q ſcripſi. ſ. ti. j. c. vlti. circa medium magne glo. Jo. an.) nam ep̃us qui mandauit iu/ſticiam fieri non eſt in culpa ſi iuſticiarius delinquat ⁊ abſit q ea que propter licitum et bonum ⁊c̃. xxiij. q. v. de occidendis. non ob. j. de homi. is qui mandat. qz ibi culpa preceſſit et caſus qui culpam ſequitur bene imputatur de hoc plene de homi. ſicut dignũ. hic nul/la culpa preceſſit. d ¶ Liceat. ſ. eo. clericis. ⁊. c. ſen/tentiam. e ¶ Poſſunt. Ergo poteſt quis per aliuz qd non per ſe: de hoc dixi. j. de reg. iur. poteſt quis. Jo/hannes andree.

Titulorũ ſexti libri decre. quo ad Quartũ eius partialem librum: ſingulorumq Capitulorũ eorundem iuxta debitũ ordinem accommoda et diſtincta Annotatio.

De ſponſalibus Titulus I
Capitulum vnicum
Ex ſponſalibus.
De deſponſatione impuberũ Ti. II
Capitulum vnicum
Si infantes

De cognatione ſpirituali Titulus III
Capitula
I Nedum
II Per cathecíſmũ
III Quamuis.

Finis